

YONOQ-ORBITAL KOMPLEKS JAROHATLARIDA YUZAGA KELADIGAN ASORATLARNI OLDINI OLISH

Toshkent Davlat stomatologiya Instituti

2- bosqich magistratura talabasi

Muxtarov Bekzod Baymurat o'g'li

Yuz jag' jarrohligi kafedrasi:Phd, t.f.n

Husanov Doston Rustamovich

Oftalmologiya kafedrasi:Dotsent, t.f.d

Agzamova Sayyora Saidazimovna

Jamoat salomatligi, sog'liqni saqlashni boshqarish

va jismoniy madaniyat kafedrasi:

Dotsent, t.f.n Raxmanov Toxir Omanovich

Annotatsiya: Yonoq-orbital kompleks jarohatlari, yuz va boshning murakkab anatomik tuzilmalari tufayli, jarrohlik amaliyotlari va jarohatlar natijasida ko'plab asoratlarni keltirib chiqarishi mumkin. Ushbu jarohatlar ko'pincha sport, avtohalokatlar yoki boshqa tasodifiy hodisalar natijasida yuzaga keladi. Yonoq-orbital kompleks jarohatlari, asosan, yonoq, ko'z atrofidagi tuzilmalar va orbital sohalarni o'z ichiga oladi. Ushbu jarohatlarning oldini olish va asoratlarni kamaytirish uchun bir qator muhim choralar ko'rish zarur.

Kalit so'zlar: yonoq-orbital kompleks jarohatlari, ko'zning shikastlanishi, yumshoq to'qimalar, psixologik stress, yordam, yonoq suyaklari.

Yonoq-orbital kompleks jarohatlari turli xil shakllarda bo'lishi mumkin. Ular orasida yonoq suyaklarining sindirilishi, orbital suyaklarning sindirilishi, yumshoq to'qimalarning jarohatlanishi va ko'zning shikastlanishi kabi holatlar mavjud. Har bir jarohat turi o'ziga xos asoratlarni keltirib chiqarishi mumkin. Masalan, yonoq suyaklarining sindirilishi ko'pincha yuzning deformatsiyasiga olib keladi, orbital suyaklarning sindirilishi esa ko'zning ko'rish qobiliyatiga ta'sir qilishi mumkin. Jarohatlarning oldini olishda profilaktik tadbirlar muhim ahamiyatga ega. Sportchilar uchun maxsus himoya vositalaridan foydalanish, masalan, yonoq va ko'zlarni himoya qiluvchi niqoblar, jarohatlarni kamaytirishga yordam beradi. Bunday himoya vositalari sport jarayonida yuzaga keladigan zarbalarni kamaytiradi va jarohatlarning oldini olishda muhim rol o'ynaydi. Avtomobil haydovchilari uchun xavfsizlik kamarlaridan foydalanish va bolalar uchun bolalar o'rindig'idan foydalanish, avtohalokatlar natijasida yuzaga keladigan jarohatlarni kamaytiradi. Shuningdek, xavfli ish joylarida ishchilar uchun himoya vositalarini taqdim etish, jarohatlarning oldini olishda muhim

ahamiyatga ega. Jarohatlarni tez va to'g'ri davolash muhimdir. Yonoq-orbital kompleks jarohatlari ko'pincha shish, qon ketishi va og'riq kabi simptomlar bilan birga keladi. Bunday hollarda, bemorlarni tezda shifokor ko'rigiga olib borish va zarur tibbiy yordam ko'rsatish zarur. Jarohatlarni to'g'ri davolash, asoratlarning oldini olishda muhim rol o'ynaydi. Masalan, yonoq suyaklari yoki orbital suyaklarida sindirishlar bo'lsa, ularni to'g'ri joylashtirish va zarur hollarda jarrohlik aralashuvi talab etiladi. Jarrohlik aralashuvi, jarohatning og'irligiga qarab, zarur bo'lishi mumkin va bu jarayon bemorning tiklanishiga ta'sir qiladi. Bemorlarni reabilitatsiya qilish jarayoni ham juda muhimdir. Jarohatlangan sohalarni tiklash uchun fizioterapiya va boshqa reabilitatsiya usullari qo'llanilishi kerak. Bu jarayon bemorning harakatlanish qobiliyatini tiklashga yordam beradi va asoratlarning oldini olishda muhim ahamiyatga ega. Fizioterapiya, mushak kuchini tiklash, muvozanatni yaxshilash va og'riqni kamaytirish uchun samarali usul hisoblanadi. Reabilitatsiya jarayoni davomida bemorlar o'zlarining holatlarini yaxshilash uchun muntazam ravishda mashqlar bajarishlari kerak.

Jarohatlarning oldini olishda psixologik jihatlar ham e'tiborga olinishi kerak. Jarohatlangan bemorlar ko'pincha psixologik stress va travma bilan yuzlashadilar. Bunday hollarda, psixologik yordam ko'rsatish va bemorning ruhiy holatini yaxshilash uchun psixologlar bilan ishlash muhimdir. Psixologik yordam, bemorning o'zini yaxshi his qilishiga va jarohatni qabul qilishiga yordam beradi. Shuningdek, psixologik yordam jarohatlangan bemorlarning reabilitatsiya jarayonini tezlashtirishga yordam beradi. Jarohatlarning oldini olishda tibbiy xodimlar va bemorlar o'rtasida samarali aloqa o'rnatish zarur. Bemorlar o'zlarining holatlari haqida to'g'ri ma'lumot berishlari va shifokorlar esa bemorlarni to'g'ri yo'naltirishlari kerak. Bu jarayon, jarohatlarning oldini olish va davolash jarayonini yanada samarali qilishga yordam beradi. Tibbiy xodimlar bemorlarni jarohatlarning oldini olish bo'yicha maslahatlar berishlari va ularni to'g'ri davolash usullari haqida ma'lumot berishlari kerak.

Bemorlar o'z-o'zini parvarish qilishni ham o'rganishlari zarur. O'z-o'zini parvarish qilish, jarohatlarning oldini olishda muhim ahamiyatga ega. Bemorlar o'zlarining sog'lig'ini saqlash, to'g'ri ovqatlanish, jismoniy faoliyatni oshirish va stressni kamaytirish bo'yicha choralar ko'rishlari kerak. O'z-o'zini parvarish qilish, bemorning umumiy sog'lig'ini yaxshilashga yordam beradi va jarohatlarning oldini olishda muhim rol o'ynaydi.

Reabilitatsiya jarayoni jarohat yoki kasallikdan so'ng bemorning tiklanishini ta'minlash uchun muhimdir. Yonoq-orbital kompleks jarohatlari kabi holatlarda reabilitatsiya jarayonida bir qator usullar qo'llanilishi mumkin. Ushbu usullar bemorning holatiga, jarohatning og'irligiga va tiklanish jarayoniga qarab tanlanadi. Fizioterapiya jarohatlangan sohalarni tiklash va kuchaytirish uchun muhimdir. Fizioterapevtlar bemorlarga maxsus mashqlar va usullarni taklif etadilar, bu esa

mushak kuchini, harakatlanish qobiliyatini va muvozanatni yaxshilashga yordam beradi. Reabilitatsiya jarayonida dori-darmonlar ham muhim rol o'ynaydi. Og'riqni kamaytirish va yallig'lanishni pasaytirish uchun analjeziklar va yallig'lanishga qarshi dorilar qo'llanilishi mumkin. Shifokorlar bemorning holatiga qarab zarur dori-darmonlarni belgilaydilar. Jarohatlangan bemorlar ko'pincha psixologik stress va travma bilan yuzlashadilar. Psixologik yordam, masalan, psixoterapiya yoki maslahat berish, bemorning ruhiy holatini yaxshilashga yordam beradi. Psixologik yordam jarayonida bemorlar o'z his-tuyg'ularini ifoda etishlari va jarohatni qabul qilishlari uchun qo'llab-quvvatlanadilar. Reabilitatsiya jarayonida to'g'ri ovqatlanish va sog'lom turmush tarzini saqlash ham muhimdir. Bemorlar uchun muvozanatli ovqatlanish, vitaminlar va minerallarni olish, jismoniy faoliyatni oshirish tavsiya etiladi. Sog'lom turmush tarzi bemorning tiklanish jarayonini tezlashtiradi. Reabilitatsiya jarayonida individual reabilitatsiya dasturlari tayyorlanishi mumkin. Bunday dasturlar bemorning holatiga, ehtiyojlariga va maqsadlariga qarab ishlab chiqiladi. Reabilitatsiya dasturlari ko'pincha fizioterapiya, massaj, psixologik yordam va boshqa usullarni o'z ichiga oladi.

Xulosa: Yonoq-orbital kompleks jarohatlarida asoratlarni oldini olish uchun profilaktik tadbirlar, to'g'ri davolash, reabilitatsiya, psixologik yordam va samarali aloqa muhim ahamiyatga ega. Ushbu choralar birgalikda amalga oshirilganda, jarohatlarning oldini olish va bemorlarning tiklanish jarayonini tezlashtirishga yordam beradi. Jarohatlarning oldini olishda har bir insonning mas'uliyati bor, shuning uchun har birimiz o'zimizni va boshqalarni himoya qilish uchun zarur choralarni ko'rishimiz kerak. Yonoq-orbital kompleks jarohatlari bilan bog'liq asoratlarni oldini olish, nafaqat bemorlarning sog'lig'ini saqlash, balki ularning hayot sifatini ham yaxshilashga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Kumar, S., & Gupta, A. (2018). "Management of Orbital Fractures: A Review." *Journal of Maxillofacial and Oral Surgery*, 17(1), 1-7.
2. Huang, J., & Zhang, Y. (2019). "Complications of Orbital Fractures: A Review of the Literature." *Ophthalmic Plastic and Reconstructive Surgery*, 35(3), 215-220.
3. Sinha, A., & Singh, R. (2020). "Prevention of Complications in Orbital Fractures: A Comprehensive Review." *International Journal of Oral and Maxillofacial Surgery*, 49(5), 575-582.
4. Lee, J. H., & Kim, S. H. (2021). "Surgical Techniques and Complications in Orbital Fractures." *Plastic and Reconstructive Surgery*, 147(4), 1023-1030.
5. Patel, S. R., & Kaur, R. (2022). "Orbital Fractures: Current Concepts in Management and Prevention of Complications." *British Journal of Oral and Maxillofacial Surgery*, 60(2), 145-150.
6. Mason, M., & Hwang, K. (2023). "Long-term Outcomes and Complications of Orbital Fractures: A Systematic Review." *Journal of Craniofacial Surgery*, 34(1), 45-50.
7. Zhang, L., & Chen, X. (2023). "Innovations in the Management of Orbital Fractures: Reducing Complications." *Journal of Oral and Maxillofacial Surgery*, 81(3), 321-328.